

9. Nickel S. Partizipatives Management von Universitäten. Zielvereinbarungen, Leitungsstrukturen, staatliche Steuerung. 2. aktualisierte Auflage. – München und Mehring: Rainer Hampp Verlag, 2009. – 335 S.
10. Stichweh R. Neue Steuerungsformen der Universität und die akademische Selbstverwaltung // Sieg U., Korsch, D. (eds.) Die Idee der Universität heute. – München, 2005. – P. 123-134.
11. Zechlin L. Strategische Hochschulentwicklung // Die Hochschule. – 2007. – № 1. – S. 115-131.

ГЛАДЧЕНКО М. М. SWOT-анализ – составная часть стратегического менеджмента высших учебных заведений стран ЕС.

Проанализировано компоненты SWOT-анализа – внешний анализ среды и внутренний анализ организации. Исследована методологическая основа SWOT-анализа. Рассмотрено основные функции и варианты SWOT-анализа.

Ключевые слова: SWOT-анализ, анализ среды, внутренний анализ,

HLADCHENKO M. M. SWOT-analysis – a component of the strategic management of higher education institutions of EU.

The author analyses the components of the SWOT analysis – external analysis of the environment and internal analysis of the organization. The author analyses the methodological basis of the SWOT analysis, its functions and variants.

Keywords: environmental analysis, organization analysis, opportunities, threats.

Данько Н. П.
Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка

УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ГУМАНІСТИЧНОГО ПІДХОДУ НА УРОКАХ МУЗИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Статтю присвячено проблемі здійснення гуманістичної освіти. Розглядається можливість упровадження гуманістичного підходу на уроках музики. Характерною особливістю сучасної освіти є повага до особистості дитини, що виявляється в застосуванні методик, які сприяють її індивідуальному розвитку. Уважне ставлення до особливостей, інтересів, здібностей учнів є важливою педагогічною умовою реалізації гуманістичного підходу.

Ключові слова: гуманістичний підхід, розвиток особистості, педагогічні умови, види музичної діяльності, мистецтво.

Реформування національної системи освіти на гуманістичних засадах вимагає переходу до особистісно-орієнтованої освіти, пріоритетною метою якої є розвиток внутрішніх можливостей учнів, їх потреб, інтересів, емоцій та почуттів. “Справжній гуманізм передбачає зрушення пріоритетів з матеріальних цінностей до духовних, з односторонньої орієнтації на масові підходи – на увагу до кожної особистості, до внутрішнього світу людини” [8, с. 45].

Гуманізація – це реальний шлях виживання та майбутнього розквіту суспільства, що сприяє оздоровленню його морально-психологічного клімату. Лише на підґрунті гуманістичної педагогіки можливим є виховання активного громадянина держави, високоосвіченої особистості. Гуманізація в

освіті проголошує рівноправні та взаємошановані стосунки, орієнтацію на формування в дітей поваги до батьків, любові до Батьківщини; забезпечує формування вільної, творчої особистості й заперечує авторитарне ставлення до неї. Гуманістична основа діяльності сучасного педагога характеризується безумовною цінністю людини, її індивідуальної свободи та гідності.

Мистецтво виконує виключно важливу розвивальну функцію, оскільки сприяє формуванню одухотвореної, гармонійно розвиненої особистості. У сучасній освіті відбувається гуманоцентрична переорієнтація через зняття авторитарних обмежень. Освіта поступово модифікується, пристосовуючись до завдань особистісного розвитку дітей. Педагогічні новації у вітчизняній системі спрямовані на адаптацію форм навчання до потреб учня, формування його особистості. Процес гуманізації освіти визначає основний напрям її розвитку. “Школа вступила в революційну фазу свого розвитку, і інформаційна революція стала каталізатором переходу до нової філософсько-освітньої програми, гуманно-центричної за самою своєю природою” [9, с. 35].

Гуманізація освіти викликає необхідність підвищення ролі дисциплін художньо-естетичного циклу, глибокого розуміння значення художньо-естетичного розвитку особистості засобами різних видів мистецтва. Але педагогічна практика свідчить про явний пріоритет інтелектуального розвитку над емоційним, духовним, що значно шкодить гармонійному, всебічному розвитку творчої особистості. Однією з умов формування гармонійної особистості є багатство внутрішньої духовної культури. Основним завданням початкової школи, на нашу думку, є закладання основ естетичної, духовної культури особистості школярів. Формування омріяного ідеалу особистості неможливе без створення якісно нової педагогічної системи.

Проблеми гуманітарної свідомості, гуманітарного знання, гуманітарної культури та психології розглядаються в працях М. М. Бахтіна, С. Л. Братченко, І. А. Зимньої, В. П. Зінченко, В. М. Руденко, В. В. Сєрикова, В. І. Слободчикова, Г. Л. Тульчинського.

Проблеми впровадження гуманістичного підходу досліджують І. Бех, І. Зязюн, Г. М. Падалка, О. Ростовський, Є. Шиянов, В. Шульгіна. Особливості гуманістичної парадигми становлення й удосконалення цілісної особистості, спроможної до самореалізації, сприйняття досвіду, розглядаються в дослідженнях Ш. Амонашвілі, Г. Балла, І. Беґа, Е. В. Бондаревської, Н. Ф. Вишнякової, В. Сластьоніна.

Концептуальні положення про гуманізацію освіти, наповнення духовного світу дітей художніми образами мистецтва висвітлюють Ю. Борев, В. Жадько, Е. Кучменко, Б. Лихачов, Г. Побережна.

Питання методології мистецької освіти, що обґрунтовує обов'язковість використання різних видів мистецтва в початковому навчанні,

розглядаються в працях Л. Виготського, Л. Масол, Г. Падалки, О. Щолокової. Психологічні аспекти музичної діяльності розкриваються в дослідженнях Л. Бочкарьова, М. Блинової, Л. Виготського, Г. Костюка, С. Науменко, В. Петрушина, Б. Теплова, Г. Тарасова. Цікавими для нашого дослідження є теоретичні дослідження Г. М. Падалки, А. В. Козир, О. В. Єременко.

Однією з актуальних проблем мистецької освіти є впровадження гуманістичних засад у щоденну практику сучасної школи, вивчення можливих шляхів здійснення особистісно-орієнтованого навчання, що сприяє розвитку індивідуальних особливостей школярів. Важливою функцією такої освіти є ціннісне самовиявлення особистості в процесі пізнання культури. Гуманістичний підхід в освіті має забезпечити становлення цілісної особистості.

Метою статті є визначення умов, які сприятимуть здійсненню гуманістичного підходу під час проведення уроків музики в початковій школі. Однак до сьогодні не здійснювалися дослідження ефективності впровадження специфічних педагогічних умов реалізації гуманістичного підходу в практику проведення уроків музики в початковій школі. Як свідчить життєвий досвід, випускники шкіл найчастіше не вміють системно мислити, бачити причинно-наслідкові зв'язки в калейдоскопічній, нескоординованій інформації, нездатні співпереживати, співчувати, розуміти свій стан тощо. Тому постала потреба оновлення змісту освіти відповідно до сучасних пріоритетів, визначення фундаментальних знань у різних сферах вивчення людини і світу, відділення їх від надмірної інформаційної складової. Сучасні дослідники наголошують на необхідності забезпечення через систему окремих предметів цілісного бачення світу й органічного включення в нього людської, зокрема власної, діяльності; набування гуманітарною освітою метапредметного характеру.

Гуманістичний підхід в освіті неможливо звести до якихось конкретних технологій, оскільки в його основу покладено перш за все перебудову особистісних настанов педагога. Основу змісту освіти складає гуманітарний досвід особистості, що відтворює рефлексивну свідомість (самопізнання). Нажаль, сьогодні наявна невідповідність між знанням навчальних дисциплін і рівнем духовної, моральної культури молоді.

Гуманітарний підхід забезпечує формування цілісного комплексу знань, умінь, навичок, що сприяє "олюдненню" освіти, а саме формуванню самосвідомості особистості, усвідомлення нею власного розвитку, відповідальності за цей процес. Але зміст традиційної предметноцентричної освіти не сприяє індивідуальному розвитку, становленню неповторної особистості. У реальних умовах шкільної практики поки що не враховується контекст і специфіка розвитку конкретної особистості, а роль учителя зводиться до трансляції предметних знань.

Неповторну педагогіку гуманізму створив В. О. Сухомлинський, розробивши й утіливши в життя гуманістичну концепцію. Ця педагогічна

система ґрунтується на гуманістичній ідеї та положенні про самоцінність людини як неповторної особистості. В основу професійної діяльності видатного педагога покладено ґрунтовні знання й розуміння дитини, віру, надію, повагу до неї. Значне місце в системі педагогічної діяльності займали різні види мистецтва: музика, живопис, література. Так, музику В. О. Сухомлинський розглядав як могутній засіб формування особистості, який надає емоційного й естетичного забарвлення духовному життю людини, людським взаєминам. За допомогою мистецьких творів педагог намагався формувати в дітей думку про найвищу цінність світу – людину.

Центральною складовою нового педагогічного мислення, яка передбачає перегляд, переоцінку всіх компонентів педагогічного процесу, С. У. Гончаренко називає гуманізацію освіти: “Гуманізація освіти означає повагу школи й педагогів до особистості дитини, довіру до неї, прийняття її особистісних цілей, запитів і інтересів; створення максимально сприятливих умов для розкриття й розвитку здібностей і обдарувань дитини, для її повноцінного життя на кожному з вікових етапів, для її самовизначення” [3, с. 107]. С. У. Гончаренко підкреслює думку про те, що основним смислом у гуманізації освіти є процес розвитку учня.

Проблему гуманізації мистецької світи розглядає Г. М. Падалка. Сутність гуманістичної парадигми науковець розкриває в монографії “Педагогіка мистецтва. Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін”. Дослідниця обґрунтовує необхідність занять мистецтвом для всіх без винятку дітей, оскільки мистецтво є потужним засобом формування їх особистості. “Якщо йдеться про гуманістичні орієнтири сучасного мистецького навчання, слід згадати гасло, котре має стати найлюдянішим постулатом: “Мистецтво – для всіх дітей! Всі діти – для мистецтва!” [8, с. 44].

Г. М. Падалка наголошує, що гуманістична основа мистецького навчання означає визнання права кожної дитини на музичний розвиток незалежно від її природних здібностей. “Сенс життя реалізується в самому житті, у розкритті здібностей людини, у здійсненні її індивідуального покликання, призначення. Тож і гуманістична парадигма мистецької освіти містить ідеї забезпечення розвитку і реалізації мистецьких здібностей кожної дитини” [8, с. 46]. Науковець наголошує на тому, що гуманістична основа мистецького навчання означає насамперед визнання права кожної дитини на музичний розвиток незалежно від її природних здібностей.

Саме дисциплінам художньо-естетичного циклу в загальноосвітній школі належить провідна роль у розвитку особистості сучасного учня, оскільки в їх основу покладено не науку, а мистецтво, яке є чудодійним засобом розвитку й виходить на перше місце в контексті здійснення гуманістичного підходу. “Саме мистецтво покликане відтворити цілісність буття людини, протистояти руйнаціям технократичного мислення, вузькому підходу до усвідомлення сенсу людського буття з позиції бездушного практицизму і утилітаризму” [8, с. 45]. Г. М. Падалка робить акцент на тому,

що не дитина існує для мистецтва, а мистецтво – для дитини. “Мистецтво виступає засобом розвитку учня. Якщо учень не отримує задоволення від занять мистецтвом, а тільки напружено працює – це означає, що за деревами педагог не бачить лісу, разом із водою вихлюпує і дитину з ванни” [8, с. 58].

Однією з актуальних проблем сучасної школи Ш. А. Амонашвілі називає проблему формування пізнавальної активності та самостійності учнів. Він намагається дати відповідь на питання, з яких причин діти втрачають інтерес до навчальної діяльності. На думку педагога, причина згасання інтересу до навчання полягає в недоліках традиційної методики, невідповідності методів, форм навчання. Багаторічний досвід науковця дозволяє стверджувати, що ставлення учнів до навчання залежить від характеру самого процесу навчання, від стилю спілкування між учнем і вчителем, від способів організації навчального матеріалу й навчально-пізнавальної діяльності учнів, від системи оцінювання результатів навчання тощо. На думку Ш. Амонашвілі, активна самостійна навчальна діяльність учнів можлива лише за умови організації процесу навчання, спрямованого на розвиток їх особистості.

Як базову позицію вченим було прийнято психологічну концепцію про відповідність навчання та розвитку, котра склалась у радянській психології (Л. С. Виготський, Д. Н. Узнадзе, А. Н. Леонтьєв), а також фундаментальні психолого-дидактичні дослідження, які було відображено в різних напрямках експериментального навчання (Л. В. Занков, Д. Б. Ельконін, В. В. Давидов, Н. А. Менчинська). Результати сучасних досліджень переконали Ш. А. Амонашвілі в можливості успішного управління розвитком школярів через цілеспрямований відбір змісту, форм, методів навчально-виховного процесу. Педагог організував і здійснив дослідно-експериментальне навчання в початкових класах, яке назвав “Без оцінок”. Навчання було спрямовано на формування в школярів мотивів навчальної діяльності, пізнавальної активності та самостійності.

Ідея експериментального дослідження Ш. А. Амонашвілі полягає в цілеспрямованій реалізації гуманістичного принципу навчання, в основу якого покладено навчання заради розвитку особистості учня, уважне ставлення до внутрішнього світу дитини, її інтересів, потреб, збагачення її духовного потенціалу тощо. У процесі дослідження педагог намагався виконати таке завдання: навчання має переживатись дитиною як радісний процес пізнання. У своїй книзі “Особистісно-гуманна основа педагогічного процесу” автор розглядає досвід навчання, спрямованого на формування цілісної особистості школяра, вплив оцінки на процес навчання. Ш. А. Амонашвілі детально проаналізував оцінку в традиційній системі навчання, виявив суттєві недоліки імперативного навчання, пояснюючи, що позиція вчителя в процесі імперативного навчання зумовлюється його навчальною діяльністю. Учитель пояснює, розповідає, демонструє,

перевіряє, запитує, вимагає, оцінює, тобто володіє методами примусу. А учні при цьому повинні уважно слухати, спостерігати, запам'ятовувати, виконувати, відповідати.

Учений підкреслює необхідність розглядати діяльність учителя й учнівцілісно, оскільки існують викладання й учіння, тобто діяльність учителя та учнів. Аналізуючи сучасні джерела з дидактики, педагог робить висновок, що в більшості випадків поняття “викладання” й “учіння” розглядаються відокремлено, а також підкреслює, що перевірка знань являє собою могутній засіб стимулювання учнів до систематичного виконання всіх навчальних завдань, які вони зобов'язані виконати. Саме до такого підходу в Ш. А. Амонашвілі виникають сумніви. Він висловлює невпевненість у тому, що примус може бути справжнім засобом навчання, зауважує, що традиційна дидактика поки що не розглядає школяра як цілісну особистість [1].

Як засвідчує Ш. А. Амонашвілі, у період 70–80 рр. в умовах експериментальних систем навчання, в основі яких було змінено суттєві характеристики компонентів (стиль, зміст, методи), отримано нову інформацію щодо можливостей та особливостей психіки дитини. Так, було визначено ранню здібність міркувати абстрактно, вести самостійну діяльність, розуміти сутність теоретичних узагальнень, засвоювати знання в більш швидкому темпі [2, с. 4]. Було з'ясовано, що дитина не тільки не боїться труднощів у процесі навчання, але й тягнеться до них; зовсім не обов'язково примушувати дитину до навчання – вона сама із задоволенням бере участь у навчальній діяльності, мобілізуючи при цьому всі свої сили. Активне ставлення дитини до навчання виявляється в тому, що вона не бажає пасивно засвоювати готові знання. Ш. Амонашвілі виділяє та пояснює наявне протиріччя – дитина має потенційні можливості вчитися свідомо, долати труднощі навчання, виявляючи при цьому всі свої здібності, які в цей час активно розвиваються, однак у традиційному процесі навчання ці обставини не враховуються. Пропонується прямолінійний шлях, який педагог називає імперативним. Такий стан, на його думку, не відповідає завданням, поставленим сучасним суспільством перед школою [1].

Л. Онищук наголошує, що методичні інновації, які є результатом пошуково-творчої, нестандартної діяльності вчителів, зумовлюють формування нового типу освіти, що базується на “трьох китах нової філософії освіти: гуманізації, індивідуалізації, інтеграції”. Дослідниця вважає, що потребує осмислення проблема “олюднення людини” у царині учіння й виховання. На її думку, важливим завданням сьогодення є створення умов для цілеспрямованого систематичного розвитку людини як суб'єкта діяльності, як особистості та індивідуальності. Автор називає такі суперечності в освіті: невідповідність традиційних методів, засобів, технологій, форм навчання, виховання й розвитку учнів новим соціально-економічним умовам життя; зростання обсягів нової інформації, що виходить за рамки навчально-виховного процесу. Л. Онищук наголошує, що:

“Принципово нові концептуальні ідеї і положення реформування освіти вимагають переорієнтації педагогічної діяльності вчителя на нові духовні цінності, в центрі якої має бути формування цілісної особистості учня” [7].

С. В. Кравцов вважає, що “гуманізація освіти передбачає, насамперед, сприяння розвитку творчих можливостей людини, її інтелектуальної свободи, створення максимально сприятливих умов для розкриття особистості” [6, с. 22-29]. Центром тяжіння стає учень, який активно вибудовує свій навчальний процес, вибираючи основну траєкторію в освітньому середовищі. При цьому важливою стає така функція сучасного вчителя, як сприяння учням в ефективному й творчому засвоєнні інформації, у розвитку критичного осмислення здобутої інформації.

Проблему здійснення гуманістичного підходу до музичного навчання розглядає О. В. Єременко в монографії “Підготовка магістрів музичного мистецтва: теорія і методика навчання”. Науковець вважає, що в процесі формування людської особистості мають органічно поєднуватися її загальносоціумне та індивідуально-особистісне становлення. Автор наголошує на актуальності принципу “всебічного розвитку людини як особистості” [5].

Учні різні за здібностями, темпераментом, світосприйняттям. Це має впливати на специфіку формування особистості, однак навчання дітей відбувається за однаковими програмами, методиками, навчальними підручниками. Велика сума знань, які “дають” дітям, є індиферентною до потреб їх розвитку, натомість знання, уміння, навички, розвиток здібностей мають особистісний вимір. Порівнюючи основні компоненти традиційної та сучасної освіти, М. І. Романенко в монографії “Гуманізація освіти: концептуальні проблеми та практичний досвід” пояснює: “Якщо раніше основним компонентом навчально-виховного процесу були знання, то зараз – особистий розвиток і формування цілісної особистості. Ця зміна статусу проявляється передусім в динаміці засобів та мети. Раніше розвиток особистості був засобом для оволодіння знань, а зараз набуття тих чи інших знань та навичок є основним засобом формування та розвитку особистості. Знання перестали бути самоціллю, основною метою навчального процесу, проте за ними залишається функція найважливішого інструменту досягнення мети – розвитку індивіда. Крім того, М. І. Романенко підкреслює, що раніше основним компонентом навчально-виховного процесу були знання, а на сьогоднішній день – особистий розвиток і формування цілісної особистості. Науковець упевнений, що гуманоцентрична переорієнтація освітньої діяльності в школі повністю трансформує зміст навчання і виховання [9, с. 22].

Посилаючись на результати наукових досліджень відомого психолога Д. Узнадзе, науковець пояснює, що найбільш ефективно можна навчати дітей тоді, коли використовуються функції саморозвитку. Причому він зазначає, що функції саморозвитку пробуджуються в дітей у певний час, і

дуже важливо використовувати їх для формування цілісної та гармонійної особистості. Дослідник наголошує, що пріоритетом у навчально-виховному процесі мають стати не знання, а розвиток особистості. Автор акцентує увагу на тому, що адекватне використання функцій саморозвитку можливе лише тоді, коли орієнтиром навчання є не знання, а розвиток особистості [9].

Особистість – людина, індивід, що поєднує в собі риси загальнолюдського, суспільно значущого та індивідуального і неповторного. Розвиток людини не можна зводити до засвоєння, накопичення нею знань, умінь і навичок із різних галузей науки і практичної діяльності. У навчально-виховній діяльності педагогам слід ураховувати, що людська особистість розвивається в діяльності, природні задатки людини реалізуються тільки в процесі життєдіяльності й під впливом певних умов. Здібності – це психічні властивості індивіда, що є передумовою успішного виконання певних видів діяльності, а для формування здібностей школярів потрібні відповідні умови. Формування особистості відбувається в процесі розвитку її інтересів. Інтерес – спрямованість людини на певний об'єкт чи певну діяльність, зумовлена позитивним, зацікавленим ставленням. Нехтування індивідуальними особливостями призводить до втрати інтересу до навчання. Без урахування особливості учнів неможливе успішне навчання.

Основна ідея гуманізації освіти полягає у вияві поваги до неповторної особистості дитини як найвищої цінності. Якщо ми не цікавимося інтересами дитини, її індивідуальними особливостями, то не виконуємо важливої умови – не виявляємо поваги до особистості учнів. Усім дітям без винятку потрібні заняття мистецтвом, оскільки воно сприяє ефективному процесу розвитку їх особистості. Однак традиційно вважається, що займатися, наприклад, музикою можуть лише ті учні, у яких виявляються музичні здібності, а іншим “музика не потрібна”. Така помилка призводить до того, що в багатьох випадках задатки до музичної діяльності більшості дітей залишаються непоміченими та відповідно не розвиваються.

Музика, торкаючись струн душі, впливає на свідомість, формує духовну культуру людини. Таке “олюднення” потрібно кожному індивідові. Оскільки музичні здібності виявляються не відразу, варто створити сприятливі умови, наполегливо підтримувати творчі прояви дитини та дочекатися прояву здібностей. На уроках музики бажано, спостерігаючи за учнями, намагатися виявляти їх потенційні здібності до мистецької діяльності. За результатами анкетування учнів вдалося встановити, що всі вони виявляють інтерес до мистецької діяльності, але кожен учень, маючи власний досвід, власні уподобання, виявляє більший інтерес до якогось конкретного виду мистецтва або виду мистецької діяльності.

Ми переконані, що учням необхідно надавати можливість вибору завдань – як творчих, так і навчальних. Якщо дитина схильна до співу, їй варто більше займатися вокальною діяльністю й саме в цьому виді діяльності вона буде серед “найкращих”, відчуватиме радість, знаходячись у

ситуації успіху. Якщо в дитини є хист до музикування, необхідно створити умови для реалізації її можливостей, допомогти їй стати "найуспішнішою", займаючись улюбленою справою. Взагалі серед учнів кожного класу майже не буває дітей, які байдуже ставилися б до мистецької діяльності. Є такі учні, яким вдається дуже гарно втілювати музичний образ засобами образотворчого мистецтва. У них завжди найкращими є малюнки-ілюстрації до прослуханих музичних творів. Деяким учням вдається досить влучно підбирати слова-епітети, за допомогою яких вони передають красу музичних образів. Учні, які володіють природним відчуттям ритму, можуть із легкістю виконати завдання, котрі передбачають відтворення ритму, створення ритмічного супроводу, виконання ритмічного акомпанементу.

Спостереження за учнями надасть змогу з'ясувати їх нахили до конкретних видів мистецької діяльності та визначити можливий напрямок їх подальшого розвитку засобами мистецтва. За відсутності такої умови навчальна ситуація складається таким чином, що учні не відчувають себе успішними й не відчувають радості від виконання навчально-мистецьких завдань, а не знаходячись у ситуації успіху, не можуть певним чином розкритися.

Ми не заперечуємо необхідності виконання запланованих і передбачених навчальною програмою завдань, пов'язаних із різними видами діяльності, але наголошуємо на тому, що основою навчально-мистецької діяльності кожного учня має бути врахування індивідуальних потреб та інтересів. Лише зацікавивши дитину, створивши для неї "радісну зустріч з мистецтвом", стає можливим формування позитивної мотивації до мистецької діяльності, активності учнів, залучення їх до чарівного світу мистецтва та підготовка підґрунтя для подальших занять, що буде сприяти гармонійному розвитку творчої особистості.

Вірогідно, що лише в половини учнів задоволена можливість виявити свої нахили, інтереси на уроках музики в сучасній початковій школі. Непокіють той факт, що реалізація гуманістичного підходу неможлива без звернення до індивідуальних особливостей, інтересів, здібностей учнів, а в реальних умовах викладання цей аспект мало враховується та майже повністю ігнорується.

На нашу думку, учні мають право обирати види діяльності та види завдань для самостійного виконання, набувати саме того творчого, мистецького досвіду, який потрібен конкретній дитині відповідно її нахилів, інтересів, здібностей.

На основі отриманих результатів дослідження ми встановили, що в процесі реалізації гуманістичного підходу на уроках музики в початковій школі необхідно забезпечити реалізацію таких педагогічних умов:

1) сприяння індивідуальному виявленню та розвитку особистого потенціалу кожного учня;

2) надання можливості вибору навчальних, творчих, мистецьких завдань;

3) підтримка вияву творчої активності дитини та повага до продуктів її мистецько-творчої діяльності;

4) вияв індивідуальних музичних здібностей;

5) допомога дитині в моделюванні її власної траєкторії творчого розвитку засобами мистецтва.

Без змін у самих технологіях навчання особистісного розвитку добитися неможливо, адже саме в навчанні розвиваються сутнісні сили людини. Тому варто звернути особливу увагу на практичний аспект утілення гуманістичного підходу в шкільну практику. Такий підхід уможлиблюється в умовах емоційно-довірливого спілкування, співтворчості та поваги до кожного учня. Необхідно створити такі умови, які відповідають потребам розвитку дітей і ґрунтуються на основі знань особливостей дитячої психології. “Гуманістична основа музичної педагогіки означає розвиток універсальних духовно-естетичних потенцій особистості, забезпечення поліфункціонального, багатогранного впливу високохудожніх зразків мистецтва на людину... переакцентування педагогічного мислення із завдань вузько-мистецького на широкий художньо-гуманістичний розвиток учня – нагальна потреба удосконалення сучасної мистецької освіти” [8, с. 59-60]. Отже, у цій статті показано результати спостереження, вивчення літератури з проблеми дослідження, визначено можливі умови здійснення гуманістичного підходу в початковій школі.

Використана література:

1. *Амонашвілі Ш. А.* Прикоснуться к небесам детства / Ш. А. Амонашвілі. – Донецк : Издательство “Ноулидж”. Донецкое отделение, 2010. – 302 с.
2. Возрастные особенности усвоения знаний / под ред. Д. Б. Эльконина, В. В. Давыдова. – М., 1966.
3. *Гончаренко С. У.* Український педагогічний енциклопедичний словник. – 2-ге вид., доповнене й виправлене / С. У. Гончаренко. – Видавництво “Волинські Обереги”, 2011. – 519 с.
4. *Давыдов В. В.* Виды обобщения в обучении / В. В. Давыдов. – М., 1972.
5. *Єременко О. В.* Підготовка магістрів музичного мистецтва: теорія і методика навчання : монографія / О. В. Єременко. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 433 с.
6. *Кравцов С. В.* Психологічні проблеми виховання дітей та молоді в душі гуманістичної педагогіки В. О. Сухомлинського / С. В. Кравцов // Педагогічна газета. – № 1(97), січень 2008. – С. 22-29.
7. *Онищук Л.* Інноватика – істотна складова гуманістичної парадигми учіння / Л. Онищук // Шлях освіти. – 2000. – № 4. – С. 13-15.
8. *Падалка Г. М.* Педагогіка мистецтва. Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін / Г. М. Падалка. – К. : “Освіта України”, 2008. – 272 с.
9. *Романенко М. І.* Гуманізація освіти: концептуальні проблеми та практичний досвід. Наукова монографія / М. І. Романенко. – Дніпропетровськ : Видавництво “Промінь”, 2001. – 320 с. – С. 22.

ДАНЬКО Н. П. Умовия реалізації гуманістического похода на уроках музики в начальній школе.

Статья посвящена проблеме осуществления гуманистического обучения.

Рассматривается возможность реализации гуманистического подхода на уроках музыки. Характерной особенностью современного обучения есть уважение к личности ребенка, что проявляется в использовании методик, которые содействуют индивидуальному развитию. Внимательное отношение к особенностям, интересам, способностям учеников является важным педагогическим условием реализации гуманистического подхода.

Ключевые слова: гуманистический подход, развитие личности, виды музыкальной деятельности, искусство.

DANKO N. Points of realization of humanistic approach at the music lessons.

The article is devoted to solving problems of humanistic teaching. Opportunities of realization of humanistic approach at music lessons are observed. The main feature of modern studding is deference to a child, which is revealed in helping to create such method of teaching which will help to develop child's personality. Careful attitude to pupils' peculiarities of character talents and abilities is an important pedagogical term of realization of humanistic teaching.

Keywords: humanistic approach, evolution of personality, kinds of musical activities, art, pedagogical terms.

Деяк М. Ю.
Київський національний університет
імені В. Гетьмана

**ЭФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
НАВЧАННЯ ПРИ ВВЕДЕННІ ТА ЗАКРІПЛЕННІ НОВОЇ ЛЕКСИКИ
ПРИ ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТАМИ
ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ**

Інтерактивне навчання є високоефективним методом введення та закріплення нової лексики, зокрема економічної спеціалізації з огляду на те, що цей метод сприяє не лише становленню студентів як майбутніх фахівців, але обумовлює напрацювання численних психологічних якостей необхідних для подальшої професійної діяльності. Застосування інтерактивного навчання сприяє підвищенню активізації пізнавальної діяльності за рахунок збільшення мотивації, кращої результативності засвоєння матеріалу. Авторами проведено аналіз основних методів, які було використано при роботі з лексичним матеріалом, а також визначено результативність інтерактивного навчання на базі проведеного експерименту.

Ключові слова. Інтерактивне навчання, введення та закріплення лексики, психологічна готовність, актуалізації, взаємодія, прес-метод, дискусія, обговорення, проект, грона-метод, метод пилки, інтелектуальний штурм.

Постійний розвиток системи освіти України та обраний курс на євроінтеграцію обумовлює значні зміни в системі освіти України, зокрема вищої. Ці зміни спричиняють перехід від викладання як процесу взагалі, коли учень та студент являють собою об'єкт навчання до сприйняття студента як повноцінного суб'єкта навчання, який цілком повноцінно організовує його. Дана позиція зумовила необхідність розробки та прийняття нової концепції викладання та нових видів навчання, одним з яких стало інтерактивне навчання.